

УДК 37.06

ЮЛІЯ ОСТАПЧУК, МАРІЯ БІЛЯНСЬКА
Київський національний університет технологій і дизайну,
Україна

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Мета. Теоретично обґрунтувати стилі педагогічного спілкування викладача зі студентами.

Ключові слова. Комунікація, стилі педагогічного спілкування, взаємодія, вища освіта, освітній процес.

Постановка завдання. Комунікація між викладачем і студентами є важливим елементом успішного навчання в закладі вищої освіти і вимагає зусиль з обох боків. Ефективна комунікація сприяє створенню сприятливої атмосфери навчання, сприяє зростанню розуміння предмета і підвищує мотивацію до навчання. Для досягнення мети формування майбутнього фахівця важливо використовувати рекомендації і поради вчених, психологів та педагогів [1].

Завданням дослідження є теоретичне обґрунтування стилів професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами, з'ясувати, який вид комунікаційної взаємодії між учасниками освітнього процесу є найбільш доцільним.

Методи дослідження. Для реалізації поставленого завдання використано аналіз наукових джерел, синтез, формулювання висновків.

Результати дослідження. Професійно-педагогічне спілкування – це спілкування викладача та налагодження комунікацій з усіма учасниками (педагогами, учнями, студентами) освітнього процесу.

Комунікація в системі «викладач – студент» пов'язана з певними труднощами, пов'язаними як з особливостями особистісного сприйняття, так і з їхніми ролями в цій системі.

Таблиця 1. - Стили педагогического спілкування (за В. Зінченком [2])

Стиль спілкування	Основні критерії
1. Авторитарний	Авторитарний викладач визначає загальні цілі роботи, указує поетапно способи виконання завдання, визначає, хто з ким буде працювати, сильна позиція викладача проявляється під час діалогу тиском на співрозмовника, при цьому співрозмовник займає позицію пасивного

	слухача. продемонструвавши один раз прийом, уважає, що він свою справу виконав, а далі залишається тільки оцінити успіхи кожного.
2. Демократичний	Головною особливістю даного стилю спілкування є те, що група бере активну участь в обговоренні всього ходу майбутньої роботи та її організації, викладач стимулює самостійність здобувачів освіти, намагаючись зайняти позицію «першого серед рівних».
3. Дружній	Безперечно, дружнє спілкування – найважливіший регулятор спілкування взагалі, а ділового педагогічного спілкування особливо. Це стимулятор розвитку та плідотворності взаємин викладача і студентів.
4. Спілкування-загравання	Виникає в результаті нерозуміння педагогом педагогічних задач, що стоять перед ним, страху спілкування зі студентською групою й одночасно бажанням налагодити контакт зі студентами, а також відсутності навичок спілкування.
5. Спілкування-дистанція	Дистанція виступає показником провідної ролі педагога, базується на його авторитеті. Спілкування-дистанція певною мірою є перехідним етапом до такої негативної форми спілкування, як спілкування-заликування.
6. Спілкування-заликування	Пов'язане з невмінням організувати продуктивне спілкування на основі захопленості спільною справою. Таке спілкування не тільки не створює комунікативної атмосфери, що забезпечує творчу діяльність, але, навпаки, регламентує її.
7. Підтримуючий	Викладач терплячий, є людиною, яка надихає, це робить його ідеальною персоною, до якої звертаються за допомогою.

На теперішній час існує велика варіативність стилів педагогічного спілкування (від підпорядкування до партнерства й відсутності спрямованого впливу), яка визначає складність і розмаїтість взаємин викладач-студент, але схарактеризовані стилі спілкування є найбільш відомими [2]. У процесі дослідження виявлено три основні види комунікаційної взаємодії викладача зі студентами:

- Перший, індивідуальний, комунікаційний зв'язок між викладачем і студентом передбачає міжособистісне спілкування під час навчальних занять, підготовки кваліфікаційної роботи. Важливим є вміння співпрацювати через різні канали комунікації [4].
- Другий, груповий, передбачає участь викладача в налагодженні внутрішньогрупової та міжгрупової комунікації між

студентами. Задіюються всі можливі канали, способи і засоби комунікації, спрямовані на створення довірливих, творчих взаємин переважно у двох комунікаційних зв'язках академічної групи: «викладач – студентська група», «студент – студент» [4].

- Третій, масовий, тип комунікації, пов'язаний із налагодженням за допомогою викладача зовнішніх комунікаційних зв'язків. Серед них: вибір бази практики студента; рецензента його кваліфікаційної роботи; місця майбутнього працевлаштування [4].

Висновок. Отже, найбільш впливовою формою комунікативної взаємодії викладача зі студентом є індивідуальна комунікація. Вона передбачає обмін інформацією між двома людьми (комунікаторами) безпосередньо або через певні зображення, жести, міміки, звуків. Налагодження ефективної комунікації між викладачем та студентом у професійно-технічній галузі сприяє окращенню розуміння матеріалу [1].

Демократичний стиль спілкування є найсприятливішим способом організації взаємодії викладача та студента. У наукових дослідженнях зазначають, що у групи з авторитарним, суворим, недоброзичливим викладачем поточна захворюваність утричі вища, а кількість еволюлогічних розладів у два рази більша, ніж у групи зі спокійним, урівноваженим, чуйним педагогом, якому притаманний демократичний стиль спілкування [3].

Література

1. Остапчук Ю. Ю., Білянська М. М. До питання комунікації учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти технічного спрямування. Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів. 9 травня 2024р. Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024. С. 110-112. URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehno%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf (дата звернення 19.09.2024).
2. Зінченко В. Стилі педагогічного спілкування. *Шкільний світ*. 2012. №2. С. 1-4.
3. Рошинець Т. М. Стилі та моделі педагогічного спілкування. *Бібліотека методичних матеріалів*. 2020р. URL: <https://vseosvita.ua/library/dopovid-stili-ta-modeli-pedagogicnogo-spilkuvanna-231160.html> (дата звернення 20.09.2024).
4. Хлістонова Н. В. Формування системи комунікацій у навчально-виховному процесі ВНЗ. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4736%20> (дата звернення 23.09.2024).